

STANDARDPROGRAM FOR NYE GRUNNSKOLER – BYGG FOR LÆRING

Dimensjoneringstallene angitt gjelder

1-7 skole med 840 elever

8-10-skole med 540 elever

1-10-skole med 780+60 elever evt spesialavdeling/mottaksklasser

1 BAKGRUNN - GENERELT OM NYE SKOLEANLEGG

Med grunnlag i bystyrets budsjettvedtak for 2009, standardisering, har Utdanningsetaten utarbeidet standardprogram nye grunnskoler. Vedtatt i Bystyret 08.12.2010.

Standardprogrammet vil legges til grunn for nye skoleanlegg. 1-7-skoler og 1-10-skoler dimensjoneres for 840 elever, mens 8-10-skoler dimensjoneres for 540 elever. Funksjonskravene er i hovedsak like, men i småskolen (1.-4.trinn) inngår ekstra areal til Aktivitetsskolen. Programmet for 8-10-skoler kan benyttes for denne delen av 8-13-skoler. Det presiseres at dette er en standard for funksjonskrav og arealskjema, men at planløsning må variere på grunn av rammer i tomt/reguleringsplan.

Med det store utbyggingsbehovet i Oslo kommune de kommende årene, er det viktig å sikre effektive planleggingsprosesser. Samtidig er det stort fokus på brukermedvirkning. Utdanningsetaten har derfor vektlagt å sikre standardiserte løsninger som kan være bærekraftige på lang sikt, samtidig som det sikres fleksibilitet til lokal tilpasning innenfor rammen av standardprogrammet/kravspesifikasjonene. Det har vært sentral brukermedvirkning i arbeidet med standardprogrammet.

Levetiden til et skoleanlegg er betydelig lengre enn levetiden for læreplanene. Tilstrekkelig grad av bygningsmessig tilpassningsevne er derfor viktig. Rektor skal kunne tilpasse undervisningsarealene til ønsket organisering av skolen. Elevenes hjemmeområder skal følgelig bygges slik at interne vegger hovedsakelig består av lettvegger/systemvegger uten tekniske installasjoner, og at ventilasjon/øvrige tekniske anlegg er så fleksible at de interne veggene kan flyttes uten store kostnader.

For elevenes hjemmeområder er det altså de ytre rammer som standardiseres gjennom dette areal- og funksjonsprogrammet – som en ”boks” som skal kunne inndeles/innredes på ulike måter. De ytre rammene forutsettes derfor å være slik at krav til dagslys, utsyn og logistikk kan ivaretas på en god måte ved ulik rominndeling. Dette skal vises ved ulike mulighets-/alternativskisser for aktuelt bygg (utformingen av bygget vil avhenge av tomt). Eksempler på alternativ innredning/inndeling er vist i vedlegg.

Standardprogrammet stiller også funksjonskrav til felles undervisningsareal/spesialrom, og det er vedlagt et arealskjema for hele skoleanlegget.

Nye skoleanlegg skal forberedes for mulig strukturendring mellom skoler for årstrinn 1-7, 1-10 og 8-10 evt. 8-13.

I et kost/nytteperspektiv har erfaringslæring stor betydning og det er hensiktsmessig med et fokus på kontinuerlig utvikling. Det forutsettes derfor at Utdanningsetaten skal kunne gjøre enkle justeringer for en videreutvikling av standarden innenfor rammen av standard arealskjema.

Undervisningsbygg og Utdanningsetaten har samarbeidet om utvikling av et eget dokument som skal bidra til kostnadseffektivitet og kvalitetssikring av detaljløsninger. Dokumentet angir brukerkrav til tekniske funksjoner, standardløsninger for inventar og eksempler på gode løsninger ved rehabilitering/utvidelser av eksisterende skoleanlegg. (For eksisterende bygg er det viktig at planene tar hensyn til eksisterende bygningsmasses beskaffenhet for å unngå unødige prisdrivende ombygginger).

For totalrehabiliteringsprosjekter skal et av alternativene i konseptvalgutredningen være iht. standardprogrammet der det er hensiktsmessig. Der det av praktiske årsaker er nødvendig å avvike fra normtallene, skal det tydeliggjøres i forprosjektet.

En ledetråd for planlegging av skoleanlegg er at skolebygg og uteområder skal tilrettelegges for elevtilpasset og variert opplæring, samtidig som elevene sikres tilhørighet, trygghet og ro rundt arbeidssituasjonen.

Som en overordnet intensjon vektlegges løsninger som gir god anledning til innsyn og utsyn. Et transparent bygg med bruk av glass internt i bygget vil være miljøskapende. Det vil gi god mulighet til oversiktighet og slik virke dempende på negativ atferd. Å synliggjøre de ulike aktivitetene i en skole vil også kunne fremme fagenes likeverd og gi en opplevelse av å være en del av et aktivt og variert læringsmiljø.

I det følgende beskrives funksjonskrav til de ulike arealene i skoleanlegget. Dette skal danne grunnlag for nærmere prosjektering av den enkelte skole i samråd med en brukergruppe for skolen. Brukermedvirkning for skoler som bygges etter standardprogrammet vil særlig fokusere på løsninger for elevenes hjemmeområder, innenfor de rammer som er gitt i standardprogrammet. Etter brukermedvirkning skal driftsstyret ved den enkelte skole innstille til Utdanningsdirektøren som skal se til at løsningene ivaretar kommunens kravspesifikasjon slik at skoleanlegget er bærekraftig på lang sikt og overholder økonomiske og pedagogiske målsetninger.

2 GENERELLE LÆRINGSAREALER/ELEVENES HJEMMEOMRÅDE

Hjemmeområdet er der eleven oppholder seg mest og har tilhørighet. Hjemmeområdet er en "skole i skolen" og består av et sett av rom av ulik størrelse og for ulike situasjoner; grupperom, lærerarbeidsplasser, toaletter og med garderober tilknyttet. Hvert trinn kan ha sitt hjemmeområde, evt. sammen med årstrinnet over/under. (Noen skoler ønsker likevel å blande aldersgruppen innen et hjemmeområde). Et hjemmeområde innebærer at elevene får en større referansegruppe enn bare en klasse på 25-30, men likevel ikke større enn at de kan forholde seg til den; lærerne får bedre muligheter til å arbeide i team, organisere undervisningen sammen, trekke på hverandres ulike kompetanse/styrker og lære av hverandre. Hvert barn får fordel av å ha flere voksenpersoner å forholde seg til.

I hjemmeområdet skal det tilrettelegges for et mangfold av lærings situasjoner. Det er viktig at det tas tilstrekkelig hensyn ved utformingen av arealene, slik at alle elever kan gis tilpasset opplæring og få tilfredsstillende sine behov for varierte læringsmetoder og varierte læringsarenaer. Hjemmeområdet skal ha lukkede rom for formidling og samtaler, og kan ha åpnere arealer for selvstudium, egenaktivitet og fellesaktiviteter for et større antall elever. Arealene skal gi muligheter for formidling, avskjerming av kurs og diskusjoner i mindre grupper, samtaler og veiledning samt fordypning og refleksjon. Hjemmeområdets utforming skal gi muligheter for en underdeling i elevgrupper av forskjellig størrelse. For å ivareta årskullsvariasjoner skal det være mulighet for kapasitetsmessig fleksibilitet mellom hjemmeområdene. Det skal generelt vektlegges stor grad av bygningsmessig fleksibilitet, slik at sambruk, ominnredning og flytting av vegger internt, ikke hindres av de tekniske løsningene. I hjemmeområdet skal elevene kunne møte sin kontaktlærer til veiledning og oppfølging både individuelt og i grupper.

Hjemmeområdet skal være fleksibelt og robust ved at det med enkle grep kan tilpasses ulike organiseringsformer og gruppestørrelser. Moderne bygningsteknikk med systemvegger og foldevegger muliggjør dette. Hjemmeområdet skal kunne bygges om til velegnede rom både for grupper på 15, 30 og 60, så vel som grupper på 10, 20 og 40 elever. Hjemmeområdet for 120 elever skal dermed kunne deles inn i fire lukkede rom hver med plass til 30 elever. To av disse rommene skal kunne slås sammen til et større rom som også kan åpnes mot fellesareal. Ett av rommene skal kunne deles opp i to grupperom for 15 elever. For forannevnte lukkede rom kreves direkte dagslys og utsyn. I tillegg skal det være et mindre rom for gruppearbeid og til eventuell skjerming av elever med konsentrasjonsvansker. Dette skal ligge til et trafikkareal eller et større rom, ha god visuell kontakt til øvrige rom og som minimum ha indirekte dagslys. På samme måte skal hjemmeområdet kunne deles inn i 4 rom hver med plass til 20 elever hvorav ett som kan avdeles til to rom med plass til ti elever, samt ett rom for 40 elever. Hjemmeområdet for 60 utformes etter de samme prinsippene for inndeling som hjemmeområdet for 120 elever.

Det skal foretas grundig vurdering av mulig støyspredning i hjemmeområdet. Trafikk gjennom rom til formidling/skjermet aktivitet bør unngås. Visuelle skiller uten akustiske skiller bør unngås. Innenfor ett lærerteams organisasjonsområde, dvs. et hjemmeområde, kan vegger/skiller med enklere krav til dempning av lyd gjennomgang likevel være godt nok. Krav til dempning av lyd må vurderes opp i mot andre krav, såsom teamsamarbeid, sosial kontroll og kostnader.

Det gis rom for lek og bevegelse og for musiske aktiviteter. Det bør derfor legges til rette for at tilleggsfunksjoner som lager og tekniske hjelpemidler ligger i hjemmeområdets nærhet. I de fleste tilfeller vil hjemmeområdet også være det stedet der elevene spiser til vanlig.

Hjemmeområdet for ungdomstrinnet legges nær spesialutstyrte arealer. Sammenhengen mellom teori og praktisk arbeid muliggjøres i større grad der det er tatt hensyn til nærheten av slike arealer. Det skal planlegges og innredes slik at forflytning mellom de ulike sonene i hjemmeområdet kan foregå uten at arbeidet forstyrres.

Internt i hjemmeområdet vil arealene kunne betegnes som sambruksarealer på den måten at alle elevene tilhørende et hjemmeområde kan benytte disse. Når elever har faste arbeidsplasser/pulter kan disse brukes av andre når de er ledige. Hjemmeområdet vil normalt ikke være det mest aktuelle til bruk for eksterne leietakere, fordi elevenes arbeider vil prege læringsmiljøet der. Likevel vil enkelte egnede formidlingsrom kunne leies ut hvis disse er anlagt på en slik måte at de er lett å komme til for eksterne.

For 1.- 4. trinn bør hjemmeområdet legges med tilgang til utearealene. Arealene vil i tillegg benyttes som sambruksarealer med aktivitetsskolen, og skal derfor lett kunne avstenges fra øvrig skoleanlegg.

I ett av hjemmeområdene tilrettelegges det med foldevegger mellom flere rom for at disse sammen danner et rom som ivaretar behov for møterom for hele personalet.

Netto programmert areal for de generelle undervisningsarealene i hjemmeområdet utgjør 2,5 kvm pr elev. Totalt netto funksjonsareal i hjemmeområdene utgjør jf arealskjemaet i underkant av 3,6 kvm pr elev for elevene fra og med 3. årstrinn, noe mer for de yngste elevene grunnet krav om større garderober. Trafikkareal (rømningsveier) kommer i tillegg. For skoler med høyere lærertetthet grunnet mange minoritetsspråklige elever økes arealet tilsvarende øket antall lærerarbeidsplasser.

Det vises til kapittel 6.3 for nærmere beskrivelse av lærerarbeidsplassene, kapittel 7.1-7.2 for garderober og 7.3. for toaletter. Det forutsattes at elever og ansatte benytter samme toaletter i elevenes hjemmeområder. Dette bidrar til sosial kontroll.

I reguleringsplan og forprosjekt skal det for 1-7- og 1-10-skoler utarbeides en potensiell utvidelse på inntil 400m² for ett av skolens hjemmeområder for de yngste elevene. For 8-10-skoler bør en potensiell utvidelse til 1-10-skole muliggjøres/forberedes. Dette for på forhånd å imøtekomme en mulig etablering av spesialavdeling for elever med særskilte behov (byomfattende gruppe) eller mulig senere elevtallsøkning.

3 HJEMMEOMRÅDER FOR ELEVER MED SÆRSKILTE BEHOV

Alle skoler skal gjennom universell utforming tilrettelegges for at barn med særskilte behov skal ha en reell mulighet for inkludering. I tillegg vil det ved noen skoler være byomfattende grupper. Elever med autisme, multifunksjonshemmede og psykisk utviklingshemmede elever er prioriterte grupper. Opplæringen er i vesentlig grad i små grupper eller individuell.

Avdelingene skal lokaliseres med enkel kommunikasjon til de funksjoner som vil benyttes ut over eget areal. Det skal legges vekt på oversiktlige løsninger som gir elevene forutsigbarhet og orden.

Dimensjonering/nærmere funksjonskrav avhenger av elevkategori og beskrives nærmere i dokumentet "Brukerkrav tekniske funksjoner, inventar og eksempler på gode løsninger ved rehabilitering".

4 FELLES LÆRINGSAREAL/SPECIALUTSTYRTE AREALER

Fellesarealenes plassering og utforming skal sees i sammenheng med det øvrige arealet. Med en gjennomtenkt modell for overlapp av funksjoner og sambruk av disse arealene ligger det muligheter til å få til et velfungerende, men samtidig arealeffektivt bygg.

Spesialutstyrte arealer betegner arealer som krever ekstra installasjoner som er forbundet med støy, gift eller fare. Dette gjelder særlig arealer til aktiviteter knyttet til naturfagene, kunst og håndverk, mat og helse, musikk og kroppsøving. Utformingen skal fremme fagenes egenart.

Det er hensiktsmessig at de spesialutstyrte arealene legges lett tilgjengelig for det alderstrinnet som benytter disse mest. De skal benyttes som sambruksarealer og trafikken til og fra skal organiseres på en slik måte at den ikke virker forstyrrende på arbeidet ellers i anlegget.

Det skal gis god innsyn til arealene, slik at aktiviteten er med på å skape et miljø som bærer preg av mangfold og likeverd.

4.1 Kunst og håndverk

Aktiviteter knyttet til kunst- og håndverksfagene kan gjennomføres delvis i elevenes hjemmeområder og delvis i spesielt tilrettelagte arealer. Det er viktig at miljøet virker inspirerende slik at det fremmer motivasjon og skaperglede. De ulike metodene som benyttes, bør sees i en helhet slik at varierte materialer og hjelpemidler gjøres lett tilgjengelig. Området skal skille mellom støyende og mindre støyende aktiviteter og ta hensyn til behandling av støv og annen forurensning. Det skal tilrettelegges for utstillinger både av eleverarbeider og andre inspirasjonskilder. Arealet vil være godt egnet til utleie. Aktivitetene krever god tilgang på lagerplass. En elevplass i hvert verksted skal tilrettelegges for rullestolbruker.

Verksted trearbeid:

- Arbeidsplass til totalt 20 elever.
- Plass til skap for oppbevaring av verktøy.
- Lagerareal med plass til oppbevaring av eleverarbeider.

Maskinrom:

- Plass til maskiner som båndsgag, sirkelsag, høvel, dreiebenk osv.
- Ha nødvendig avtrekk over/til maskinene.
- Plass til skap for nødvendig utstyr/verktøy.

Materiallager:

- Det skal være enkel tilgang for materialleveranser.

Verksted for arbeid med leire/maling:

- Arbeidsplass til totalt 6 elever
- Plass til liten dreieskive.
- Plass til arbeidsbenker.
- Nødvendig lagerplass og plass til oppbevaring av eleverarbeid.
- Gulv og vegger skal være lett å rengjøre.
- Ha avløp som er tilpasset rommets funksjon.
- Keramikkovn skal plasseres i et eget rom ved verkstedet.

Verksted for teknologi, design, tekstil/tegning:

- Arealet sambrukes med naturfag, se også kapittel 4.2.
- Arbeidsplasser som er tilrettelagt for tegning og maling.
- Digital tavle til bruk i undervisningen.
- Tilrettelagt for arbeid med digitale verktøy.
- Plass til skap og reoler for elevarbeid og utstyr.

4.2 Naturfag

1.-4. trinn har opplæring i naturfag i sitt hjemmeområde. Til gjennomføring av eksperimenter og forsøk skal det avsettes egne rom som er spesialtilpasset formålet. Disse arealene har særlige krav til avtrekk og behandling av giftstoffer m.m. Utformingen av arealet skal ta hensyn til behovet for oversiktighet, demonstrasjoner og elevaktivitet. Enklere forsøk kan gjerne gjennomføres i egnede områder i elevenes hjemmeområder. Det bør anlegges områder både inne og ute for dyrking av vekster. Dette vil gi positive bidrag til fagområder knyttet til natur og miljø på alle alderstrinn.

Selv om naturvitenskapen er delt opp i ulike fagdisipliner, er målet at skolefaget naturfag, både teoretisk og praktisk, fremstår som et helhetlig fag. Å arbeide både praktisk og teoretisk i laboratoriet og i naturen med ulike problemstillinger er nødvendig for å få erfaring med utvikling av kunnskap om naturvitenskapens metoder og tenkemåter. Elevbord må plasseres slik at det er god plass til rømning ved brann.

Til teknologi og design kreves areal med stort bord for bygging av modeller. Fagområdet krever også tilgang til datamaskiner. Arealet sambrukes med kunst og håndverk.

I tillegg til undervisningsrom skal det være et forberedelsesrom med plass til to lærere. Dette arealet har særlige krav til avtrekk og behandling av giftstoffer. Forberedelsesrommet bør ha direkte tilgang både til naturfagrom og rom for teknologi og design.

Vegg mellom naturfagrom og rom for teknologi og design skal enkelt kunne flyttes på samme måte som de interne veggene i elevenes hjemmeområder, for på denne måten å kunne tilpasses til skolens valgte organisering av elevene. Dette innebærer at naturfagrom og rom for teknologi og design skal kunne være to like store rom hver for 30 elever, eller hhv. rom for 20 og rom for 40 elever.

Det legges opp til at deler av den teoretiske opplæringen i naturfag gjennomføres i skolen auditorium eller annet egnet teorirom.

4.3 Musikk

På alle skolene skal det tilrettelegges for at musikk kan inngå som en integrert del av arbeidet, men også som en mer spesialisert del av undervisningen. Hovedrommet skal ha godt med gulvplass til bevegelse og dans. Det vil også foregå teoriundervisning i rommet. Det skal legges til rette for øvingsrom som kan benyttes til både lytting, øving og produksjon både individuelt og i gruppe. Det avsettes areal til lager for oppbevaring av musikkinstrumenter og materiell i tilknytning til musikkrommet for skolen. Lagerplass for korps/eksterne brukere tilstrebes. Areal til musikk bør ligge i nærheten av, eller sammen med allrommet.

4.4 Kroppsøving

Kroppsøving setter krav til arealet både ute og inne. Faget har fått styrket plass i grunnskolen og er svært viktig for store elevgrupper.

Arealet skal ha en utforming som gir mulighet til allsidig og variert bruk som utfordrer hele mennesket. Det skal ivareta ulike former for lek, idrett, dans og annen fysisk aktivitet.

Arealet skal tilrettelegges for flerbruk. På mange skoler vil dette være det best egnede stedet for felles opplevelse for alle på skolen, for oppsetninger og for større møter med foreldregrupper.

Mye av den aktiviteten som foregår i et slikt areal, vil stille store krav til lagerkapasitet. Det er viktig at det her legges til rette for god tilgang til de ulike hjelpemidlene.

Kroppsøvingssalen skal ha tilliggende garderober, både for lærere og elever. I tillegg vil det være et viktig areal for utleie til aktører i lokalsamfunnet og det bør tilrettelegges for lagerplass for disse.

Det skal etableres 2 kroppsøvingssaler med 200 kvm gulvflate. For 1-7-skoler og 1-10-skoler skal det i tillegg til kroppsøvingssaler avsettes areal til et treningsrom. I tillegg til å gi øket kapasitet skal dette gi bedre muligheter for tilpasset opplæring.

4.5 Mat og helse

Det skal avsettes areal for etablering av kjøkken for undervisning i faget mat og helse. Arealet skal deles i arbeidssone og spisesone. I lukket spisesone kan det også gjennomføres teoriundervisning. I dette faget er teori og praksis nært knyttet sammen.

I tillegg til arbeidssone og spisesone avsettes areal for tørrvarelager, kjøle- og frysenskap. Det skal også være et vaske- og strykerom. Det avsettes areal til en liten elevgarderobe med knagger for forkle og eventuelt yttertøy. Arealet for mat og helse sees i sammenheng med skolens allrom for å legge til rette for entreprenørskap i skolen og elevbedrifter med matsalg.

Det er 2 alternative utforminger av mat og helsekjøkken 1, der den prinsipielle forskjellen er grad av åpenhet og sambruk av spisesone. Begge alternativene retter seg mot elevgrupper på 20 elever. I alternativ A legges spisearealene sammen med allrommet og skaper slik mulighet for større foreldremøter og større sambruk både i og utenfor skoletiden. I alternativ B legges spisearealene som eksklusive mat og helsearealer sammen med kjøkkenet.

1-10-skoler skal i tillegg til mat og helsekjøkken 1 ha et mat og helsekjøkken 2, hvor spisesone legges til allrom. Mat og helsekjøkken 2 utformes for sambruk med aktivitetsskole og kantinedrift. Mulighet for storkjøkkeninnredning. Mat og helsekjøkken 2 forutsettes å sambruke tørrvarelager og vaske- og strykerom med mat og helsekjøkken 1.

1-7-skoler skal i tillegg til mat og helsekjøkken 1 ha et oppvarmingskjøkken i sambruk med aktivitetsskole/kantine. Oppvarmingskjøkkenet skal legges inntil allrom.

8-10-skoler skal i tillegg til mat og helsekjøkken 1 ha et oppvarmingskjøkken i sambruk med kantine. Oppvarmingskjøkkenet skal legges inntil allrom.

4.6 Skolebiblioteket

Biblioteket står sentralt både som læringsverktøy og sosial møteplass. I skolens bibliotek skal elever og lærere hente inspirasjon og kunnskap gjennom litteratur og oppslagsverk, audiovisuelle og elektroniske medier. Her skal elevene kunne søke etter kilder til fagarbeid eller lesestoff til fritidslesning og få hjelp og veiledning underveis.

Biblioteket skal tilrettelegges for selvstudier, gruppearbeid og prosjektarbeid. Det skal kunne benyttes til lesing av aviser og tidsskrifter og for å kunne lytte til lydbøker.

Biblioteket er også en ressurs i forhold til nærmiljø. Det bør være et åpent tilbud, gjerne med f.eks. internettkafé. Biblioteket bør kunne huse eksterne foredragsholdere til for eksempel arrangement av fortellerstunder. Det skal være plass til utstillinger og presentasjon av nyheter.

Gode akustiske forhold er viktig og biblioteket bør sonedeles. Aktiviteter som gir og tåler et høyere lydnivå plasseres nærmest inngang eller i åpen forbindelse med skolens øvrige fellesarealer. Aktiviteter som krever mer ro og fordypning bør legges til indre sone. Det bør være grupperom i tilknytning til biblioteket (audiovisuell bruk) og låsbart bokmagasin til spesiell litteratur og audiovisuelt materiell og utstyr. Det skal tilrettelegges for at biblioteket kan være bemannet. Biblioteket bør kunne benyttes av elever også utover ordinær skoletid.

Biblioteket skal ligge sentralt i skoleanlegget. I tillegg er det ønskelig at biblioteket plasseres i nær tilknytning til hjemmeområdene og lærernes arbeidsplasser. Det skal være tilgang til biblioteket fra hovedinngang og vestibyle for å muliggjøre samarbeid om folkebibliotek og å gjøre det lett tilgjengelig for nærmiljøet. Fagbibliotek for lærerne inngår i lærernes arbeidsareal. Til biblioteket legges også flere møterom for lærere.

4.7 Allrom

Ved planlegging av skoleanlegget skal det ligge en intensjon om at det skal være mulig å samle en større gruppe av skolens elever og ansatte til samlingsstund, presentasjon eller kulturarrangement. Viktige formål med allrommet er gjennomføring av foreldremøter, samlinger av større elevgrupper og aktiviteter knyttet til presentasjoner av faglig innhold i de ulike fag og fagområder. Areal til allrommet skal i hovedsak fremkomme ved at funksjoner i anlegget samlokaliseres. Funksjoner for kunst og håndverk, skolebibliotek, kroppsøving, mat og helse og personalrom og elevråd skal være del av allrommet. Innlemmes disse arealene

gjennom bruk av skyvedører, overlapp, eller amfiarrangementer etc. kan vestibylen utvikles til å bli skolens sentrale møtested. Sentralt i allrommet er et trappeamfi, ”kunnskapstrappen”, som vil gi sitteplasser til mange.

Vestibylen kan brukes som et utgangspunkt for samlingsal/allrom. Vestibylen er ansiktet utad, en introduksjon til skolen, og skal skape oversikt. Den skal romme tilsynsvakt og samtidig vise vei til skolens ledelse, spesialutstyrte arealer og hjemmeområder. Vestibylen ligger sentralt i skoleanlegget.

Skolebiblioteket vil ha en selvfølgelig plass sentralt i anlegget og det lokaliseres inntil allrommet for å bidra med sambruksareal.

Elevrådet bør få areal og mulighet til å profilere seg i vestibylearealet. Vestibylen er også et egnet sted til informasjon og utstillinger. Lite areal settes av til rent pause-, vrimle- og trafikkareal.

På ungdomstrinnet er det i tillegg behov for kantine for elevene. Normalt bør også dette arealet sees i sammenheng med vestibylen og slik bidra med sambruksareal.

4.8 Auditorium

For ungdomsskoler og kombinerte skoler vil det være behov for å samle en større gruppe av elever til formidlingsundervisning. Et auditorium med moderat skrått gulv som rommer 62 personer og med digital tavle ivaretar slike behov. Auditoriet skal ha rømningsveier for 80 personer. Auditoriet skal utformes slik at foreleseren har god kontakt med alle tilhørerne.

1-7-skoler innredes med trappeamfi og skoler med ungdomstrinn har stoler med fast skriveplate.

5 AKTIVITETSSKOLEN

Aktivitetsskolens virksomhet skal i størst mulig grad basere seg på sambruk med skolens øvrige areal. Aktivitetsskolen skal ha tilgjengelig et oppvarmingskjøkken med nærhet til egnet spiseareal for en større gruppe elever. Spise- og aktivitetsareal legges til allrom. Det skal være egnet arbeidsplass i kontorfellesskap til individuelt arbeid for leder og avdelingsledere ved aktivitetsskolen. Møteromsfunksjon ivaretas ved sambruk med øvrig virksomhet på skolen.

Aktivitetsskolen skal ha noe særareal til lager av materiell.

6 PERSONALET

Skoleanlegget skal i sin utforming bidra til et godt arbeidsmiljø. Arealet skal gi alle ansatte gode muligheter for å utføre sitt arbeid til beste for elevenes læring og egen utvikling og trivsel. Personalarealene skal sees i sammenheng.

6.1 Administrasjon, ledelse og andre ansatte

Skolens administrasjon og ledelse skal ligge sentralt i anlegget og være tilgjengelig for så vel interne brukere som for gjester. Det er viktig at alle som henvender seg, elever, ansatte og andre, lett finner fram og kan ytes den service som er nødvendig. Det skal derfor legges til rette for et hyggelig sted å vente og et sted å orientere seg i viktig informasjon. En informasjonskranke anlegges i utkanten av administrasjonens arbeidsplassområde, eller som det stedet den besøkende først møter.

De ansatte i administrasjonen har behov for tilrettelagte kontorplasser og møterom. Arbeidet vil preges av kombinasjonen av individuelt arbeid, samarbeid mellom de ansatte og møter/samtaler med interne og eksterne, også konfidensielle. Arbeidsplassene kan organiseres i åpne landskap, lukkede kontorer eller i en kombinasjon. Det er viktig at det avsettes tilstrekkelig plass til møter, slikt areal skal fristilles fra eventuelle lukkede kontorer.

Det vil være aktuelt å kunne ta imot og holde oppsyn med elever og ansatte som er syke eller har skadet seg. Det skal derfor sørges for at det finnes et areal for hvile og ro i nær tilknytning til kontorphersonalet.

Til administrasjonen vil det være nødvendig med areal til arkiv og materiell. Støyende maskiner som faks og kopi settes i egne rom for dette.

Der administrasjonen ikke ligger i tilknytning til øvrig personalareal skal det legges til rette for et minikjøkken for tilrettelegging av enkel servering kaffe/te ved møter og lignende.

IKT-ansvarlig

Med økende bruk av IKT-utstyr i skolen vil behovet for vedlikehold og oppgradering øke. Det bør avsettes plass til slikt reparasjons- og vedlikeholdsarbeid.

Vaktmester og renholdere

For å kunne sikre at skoleanlegget blir tatt godt vare på, vil det være hensiktsmessig at renholdere og vaktmester kan organiseres som et team, og ha et nært samarbeid. Deres arealer skal tilrettelegges slik at en unngår unødvendige belastninger og kunne sikre et godt samarbeid om oppgavene.

6.2 Personalromsfunksjon

Det er to alternative utforminger av personalromsfunksjonen. Den prinsipielle forskjellen ligger i grad av sambruk med funksjoner for resten av skolen.

Det skal for begge alternativer avsettes et mindre, skjermet areal til dem som i perioder har behov for mer ro rundt pausesituasjonen. Det skal avsettes 40 kvm til denne funksjonen.

De ansatte skal ha et område for bespisning. Det avsettes 30 kvm til denne funksjonen (20 kvm for 8-10-skoler), som kan legges sammen med ovenforstående til lukket personalrom eller til skolens allrom, gjerne lett avskjermet for eksempel ved bruk av beplantning.

Personalrommet skal ikke dimensjoneres for møter for hele personalet. Ett av hjemmeområdene for elevene tilrettelegges med foldevegger mellom flere grupperom slik at disse ved behov kan danne et rom stort nok for hele personalet. I tilknytning til personalets pausearealer eller administrasjonen, jf kapittel 6.1, skal det etableres et hvilerom.

6.3 Lærerarbeidsplassen

Nye læreplaner og arbeidsformer setter krav til et nært samarbeid blant de ansatte, mellom de ansatte og elevene og mellom de ansatte og hjemmene. Skolen skal organisere undervisningen i grupper etter behov og på en slik måte at tilpasset opplæring ivaretas på en best mulig måte. Dette medfører at de voksne som sammen har ansvaret for en elevgruppe, vil være i nært samarbeid om planlegging og gjennomføring av undervisningen.

Arbeidstidsavtalen for lærerne har vært og er i endring. Nye avtaler legger opp til større grad av tilstedeværelsesplikt for de ansatte. En lærers for- og etterarbeid består både av arbeid alene og i grupper/team og av arbeid av teoretisk og praktisk art. Det er viktig å legge til rette for en attraktiv arbeidsplass der det gis anledning til individuelt arbeid som krever konsentrasjon, gode møteplasser og områder for felles materiell. Det er viktig at arealet for lærerarbeidsplassen sees under ett.

Det dimensjoneres en lærerarbeidsplass pr 11 elever. Det avsettes 6 kvm pr lærerarbeidsplass.

- 3,5-5 kvm per person til individuell kontor plass
- 1-2,5 kvm til samarbeidsrom for formelle og uformelle møter (teammøter, tverrfaglige møter, veiledningsmøter), telefonrom og stillerom/studiecelle for ekstra konsentrasjonskrevende arbeid.
- Arbeidsbenker skal være 120-160 cm brede.

Totalt 6 kvm per person til utforming av alle funksjoner, hensyntatt samtidighet og sambruk. I hvert enkelt byggeprosjekt skal fordeling av arbeidsplassareal mellom individuell kontor plass og samarbeidsrom, telefonrom, stillerom, samtalerom etc. begrunnes dels med beskrivelse av den arbeidskultur man ønsker å bygge opp under, og dels med henvisninger til hvert enkelt av følgende punkter:

1. Lærere trenger en individuell arbeidsplass til for- og etterarbeid til undervisning.
2. Lærere trenger tilgang til et større arbeidsbord.
3. Lærere trenger tilgang til skjerming for konfidensielle telefonsamtaler.
4. Lærere trenger tilgang til skjerming for konfidensielle møter/ elevsamtaler.
5. Lærere trenger tilgang til arena for faglige diskusjoner.
6. Lærere trenger plass for oppbevaring av eget og felles undervisningsmateriell.
7. Lærere trenger å være tilgjengelige for elever.

6.4 Sosiallærere og rådgivere

Det skal avsettes areal til sosiallærer og rådgivertjeneste slik at disse kan være lett tilgjengelige for ansatte, elever og besøkende.

Disse skal kunne disponere rom til konfidensielle samtaler med enkeltpersoner eller grupper. De vil ha mye kommunikasjon med foresatte, barnevern og andre eksterne tjenester.

Arealene for sosiallærer og rådgivertjeneste legges med nærhet til skolehelsetjenesten.

6.5 Skolehelsetjenesten

Hver skole skal ha en skolehelsetjeneste rettet mot forebyggende helsearbeid. Skolehelsetjenesten vil være i aktivt og nært samarbeid med skolens personale. I skoler med ungdomstrinn skal skolehelsetjenesten inngå i et ressurscenter, der både sosiallærer, rådgivere og andre veilednings- og hjelpetjenester inngår. Det skal samarbeides med bydelsadministrasjonen om plassering, utforming og innredning.

Skolen vil ha behov for areal til andre funksjoner i perioder. Dette kan være rådgivere fra PPT, institusjoner, logopeder, prester m.fl. Det legges i slike perioder opp til sambruk av egnede kontorer og gruppe-/møterom.

6.6 Organisasjonene - medvirkning

Skolene er i dag selvstyrte, noe som setter krav til samarbeid med arbeidstakernes organisasjoner. Oppgaver som tidligere har vært løst sentralt, vil med dagens ordning løses lokalt. Tillitsvalgte for organisasjonene og vernetjenesten vil tidvis ha behov for et skjermet areal for konfidensielle samtaler og et areal for oppbevaring av materiell. Dette vurderes i sambruk med andre funksjoner.

6.7 Informasjon

Det er viktig at informasjon når fram i tide til dem det gjelder. Det skal derfor avsettes et område til informasjonstavler, posthyller og evt. monitorer for formidling av beskjeder og annen informasjon.

I tillegg skal de ansatte ha tilgang til telefon, skriver, faks, kopimaskin m.m

7 STØTTEAREAL

7.1 Personalgarderober

Bygget skal ha garderobeanlegg med dusj dimensjonert for personalgruppen. Personalgarderobene skal være tilpasset rullestolbrukere. Det skal være låsbare skap.

Der det er langt til fellesgarderobe bør det suppleres med desentraliserte garderobeløsninger til varmedresser/utesko etc. Dette gjelder lærere på 1.-4. trinn.

7.2 Elevgarderober

Elevene skal kunne henge av seg yttertøy og skifte til innesko. De yngste elevene bør ha garderober i overgangen mellom ute og inne, og det skilles mellom våt sone, skitten sone og ren sone. Det skal være mulig å spyle og tørke tøy. Garderobearealet utformes med tanke for at trengsel ikke skaper uro og stress i garderobesituasjonen.

Eldre elever skal kunne ha låsbare skap som plasseres i forbindelse med hjemmeområdet eller vestibylen. Garderoben bør plasseres slik at ikke skitt dras langt inn i bygget. Garderoben bør plasseres i en åpen sone/tilrettelagt for sosial kontroll for å forhindre mobbing, tyveri og hærverk.

I tillegg skal behovet for ekstra toaletter og garderobe vurderes i skoler som skal brukes til kulturhus, har bibliotek og ved utleie av spesialutstyrte arealer og fellesareal.

7.3 Toaletter

Toaletter skal være desentralisert i skoleanlegget, hovedsakelig lagt til hjemmeområdene. Det skal tilrettelegges for at ansatte benytter samme toaletter som elevene, for å bidra til sosial kontroll/forebygging av mobbing.

I tillegg til toalettene i hjemmeområdene skal det være toaletter sentralt i bygget. Disse skal både ivareta behov for toaletter lett tilgjengelig fra utearealene, toaletter tilgjengelige ved utlån/utleie av lokaler utenom skoletiden og toaletter reservert de ansatte, sistnevnte lagt til personalgarderober.

7.4 Lager

Undervisningsarealer og spesialutstyrte arealer skal utstyres med nødvendig nærlager. En forutsetning for at skolen skal kunne tenke langsiktig økonomisk er at det er lagerplass for større varekjøp. I tillegg er det behov for fjernlager til undervisningsmateriell, elevpulver etc. Det bør avsettes noe lagerkapasitet til lag/foreninger. Det bør være utebod til lagring av materiell til uteaktiviteter og uteskole.

7.5 Vaktmestersentral

Vaktmester i tilsynsfunksjon bør plasseres sentralt i vestibyle.

I tillegg er det behov for et verkstedsareal. Det kan ligge i forbindelse med varemottak eller sammen med kunst og håndverksarealer.

Vaktmester skal ha egen utebod for redskaper og maskiner.

7.6 Avfallsrom

Avfallsrom med plass for kildesortering plasseres fortrinnsvis i eget bygg og i forhold til sikker henting med bil.

7.7 Rengjøringsentral og bøttekott

Skolen skal ha de nødvendige rom og innredning for et rasjonelt renhold av bygget. Dette skal samsvare med behov iht renholdsplan.

7.8 Tekniske rom

Det skal settes av nødvendig plass til tekniske rom.

8 UTEANLEGGET

Skolegården og skolehagen er læringsarenaer, både formelt og uformelt. De hensynene som skal ivaretas inne, skal derfor også vurderes ved planleggingen av uteområdene. Der utearealene er knappe og utsatt for høy slitasje skal det være særlig høy kvalitet i materialvalg og detaljering.

Uteanlegget med møblering og utstyr skal være tilgjengelig for alle. Skolens uteareal skal dekke tre hovedfunksjoner:

- pauseareal for lek, sosial kontakt og rekreasjon.
- læringsarena som supplement til den ordinære undervisningen.
- møtested i nærmiljøet.

For de lavere trinn bør det i stor grad legges til rette for fri lek. Leken skal kunne foregå på tvers av alder og kjønn og inkludere barn på ulikt ferdighetsnivå. Barn skal kunne leke alene eller sammen i større grupper. Steder og anlegg bør være funksjonsåpne. Med det menes arealer lagt til rette for ulike typer aktiviteter og hvor flere aktiviteter kan foregå samtidig. Det gir bedre vilkår for fantasi- og rollelek. Natur gir gratis byggematerialer til konstruksjonslek gjennom bruk av sand, vann, stein, grener og røtter. Trær og kratt gir mulighet for å trekke seg tilbake i lek mellom noen få. Det skal være gode møtesteder også i uteanlegget.

Skolegården skal være oversiktlig, men bør også inneholde avskjermede områder og sitteplasser der man kan være sammen i mindre grupper, i tillegg til plasser der større elevgrupper og hele skolen kan samles. Disse bør skjermes med overdekning, levegger og vegetasjon.

Utarealet kan brukes i undervisningen sett fra ulike faglige ståsteder. Vann kan være en del av en økologisk skoleprofil og med en lokal overvannshåndtering og dammer kan det tilrettelegges for å gi barna forståelse for natur og miljø. Oslo har en lang og rik tradisjon med skolehager. De eksisterende skolehagene er friske lunger i et Oslo som stadig fortettes med bebyggelse.

Elevene skal få prøve mange ulike former for fysiske aktiviteter. På høyere årstrinn bør de gis mulighet til å utvikle sin ferdighet i de aktiviteter som spesielt interesserer dem, og de bør stimuleres til å planlegge sin egen fysiske trening. Når det ligger til rette for det, bør friarealer omkring skolens område utnyttes. I et samfunn der barns fysiske helse, mangel på fysisk aktivitet, overvekt etc. får stadig mer oppmerksomhet, skal skolens uteanlegg være utformet slik at det kan bidra positivt for å løse disse utfordringene.

Attraktive utemiljøer vil kunne bidra til å redusere både mobbing og hærverk. En vektlegging av utforming av skolens uteareal kan betegnes som situasjonell forebygging, som stimulerer til positiv aktivitet.

Skolens uteareal er et av de viktigste møtesteder for barn også etter skoletid. En attraktiv utforming kan øke dens betydning for hele nærmiljøet. Uteområdet bør derfor utformes slik at barn, voksne og eldre, med og uten funksjonshemninger, aktivt kan bruke dem.

Krav til parkering følger av Oslo kommunes parkeringsnorm. Det skal være plasser tilrettelagt for bevegelsehemmede. Det skal også settes av plass til sykkel-, moped- og eventuell elevparkering. Trafikkarealer skilles fra oppholdsarealer og gang- og sykkelvei bør legges atskilt fra varekjøring og varemottak. Disse funksjonene bør ligge på skyggesiden hvis mulig. Avfallscontainere skjermes.